

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

King Ram Khamhaeng the Great

ชมอุทยาน	สราญจิต	พิธีฐาค่า
เจ็ดกษัตรา	มหาราช	ชาติสยาม
ปกป้องเมือง	รักษา	มาตุคาม
เด่นพระนาม	จารึกพร้อม	น้อมบูชา

รศ. ประพนธ์ เรืองณรงค์ : ผู้ประพันธ์

บรรณาธิการที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์

Executive editor : Associate Professor Prapon Reungnarong

เรียบเรียง : ฝ่ายวิชาการสถาพรบุ๊คส์	Complied by the academic team
แปล : พีรียา พงษ์สาริกัน, John Viano	Translated by Peeriya Pongsarigun and John Viano
ภาพ : เกษมสุข ตันติทวีโชค	Illustrations by Kasemsuk Tantitaweechok

คำนำ

หนังสือชุด ๗ กษัตริย์ราชภัคดี นี้ นำเสนอพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ๗ พระองค์ คือ

๑. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
๒. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
๓. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
๔. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
๕. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
๖. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๗. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบรมราชานุสาวรีย์ของทั้ง ๗ พระองค์ ตั้งอยู่ใน อุทยานราชภัคดี อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเทิดทูนและประกาศเกียรติคุณที่ทรงสร้างคุณูปการยิ่งใหญ่ต่อประเทศชาติ อันนำมาสู่ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นปึกแผ่นของชาติไทยตราบนานทุกวันนี้

สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์

Preface

The Seven Great Kings at Ratchaphak Park Series tells stories of the Seven Great Kings of Siam, featuring their Royal Majesties:

1. *King Ram Khamhaeng the Great*
2. *King Naresuan the Great*
3. *King Narai the Great*
4. *King Taksin the Great*
5. *King Buddha Yot Fa Chulalok the Great (King Rama I)*
6. *King Chomklao Chao Yu Hua (King Mongkut)*
7. *King Chula Chomklao Chao Yu Hua (King Chulalongkorn)*

The Seven Great Kings monument was built in Ratchaphak Park, Amphoe Huahin, Prachuapkhirikhan Province. Ratchaphak Park was created to honor the Great Kings of Thailand for they contributed a great deal to prosperity and development of Thailand.

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พระราชประวัติพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
ได้กล่าวไว้ในหลักฐานสำคัญคือ ศิลาจารึกหลัก
ที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง มีข้อความ
เริ่มต้นที่รู้จักกันดี คือ

พระบรมราชานุสาวรีย์
พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
ณ อุทยานราชภักดิ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์
 แม่ขุนนางเสือง
 พี่ขุนบานเมือง
 คูมีพี่น้องท้องเดียวห้าคน
 ผู้ชายสาม ผู้หญิงสอง
 พี่เผื่อผู้ย้าย ตายจากเผื่อเตียมแต่ยังเล็ก

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์กับนางเสืองมีลูก ๕ คน เป็นชาย ๓ คน หญิง ๒ คน ลูกคนโตเสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็ก พ่อขุนบานเมือง พระเชษฐาองค์ที่สองได้ครองราชย์ต่อจากพระราชบิดา และเมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจึงได้ครองราชย์สืบต่อมา

อธิบายศัพท์

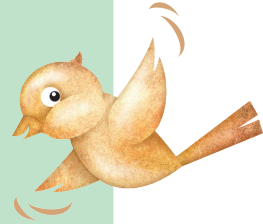
- เสือง = แสงสว่าง
- คู = สรรพนามบุรุษที่ ๑ พหูพจน์ แปลว่า พวกข้าทั้งหลาย
- โสง = สอง
- เผื่อ = สรรพนามบุรุษที่ ๑ แปลว่า พวกข้าทั้งสอง (หมายถึง พ่อขุนบานเมือง และพ่อขุนรามคำแหงมหาราช)
- ย้าย = ลูกชายคนที่ ๑ หรือคนหัวปี
- เตียมแต่ = ตั้งแต่

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พ่อขุนบางกลางหาว)
 พระราชบิดาพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 อนุสาวรีย์นี้ตั้งอยู่ในอำเภอนครไทย
 จังหวัดพิษณุโลก เชื่อกันว่าเคยเป็นเมืองบางยาง
 ซึ่งปกครองโดยพ่อขุนบางกลางหาว
 ปฐมกษัตริย์แห่งสุโขทัย

King Ram Khamhaeng

King Ram Khamhaeng's name is mentioned in the inscription on the Ram Khamhaeng Stele (number one); which states:

My father was Si Inthara Thit.

My mother was Nang Sueang.

My brother was Ban Mueang.

My parents had five children—three are males, and two are females.

My eldest brother passed away when I was a child.

King Si Inthara Thit and Nang Sueang had five children—three were males, and two were females. Their first son passed away when he was a baby. Their second son was Phraya Ban Mueang, who succeeded his father as King. After King Ban Mueang passed away, Ram Khamhaeng became King.

ศิลาจารึกหลักที่ ๑

หรือ จารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักหินทรายแป๊ะ
เนื้อละเอียดสีเหลืองด้านเท่า ทรงกระโจม
พ่อขุนรามคำแหงมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้จารึก
เหตุการณ์ลงเมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕

ภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราชชนช้างกับขุนสามชน

เป็นภาพจำหลักบริเวณฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ความหมายคำว่า รามคำแหง

พระนาม **รามคำแหง** เป็นฐานันดรศักดิ์ที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์พระราชทาน เพื่อเป็นบำเหน็จความชอบที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประกอบวีรกรรมช่วยพระราชบิดารบชนะขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด ตั้งแต่พระชนมายุ ๑๙ พรรษา มีข้อความปรากฏบนศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ ๑ ดังนี้

กุต่อช้างคัวยขุนสามชน

คนกูปุ้งช้างขุนสามชนคัวชื้อ

มาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี

พ่อกูจึ่งขึ้นชื้อกุตื่อพระรามคำแหง

เพื่อกูปุ้งช้างขุนสามชน

คำว่า **ราม** เป็นคำไทยแท้ ตรงกับคำว่า ฮาม ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ความงาม ความรุ่งเรือง

นอกจากนี้คำว่า **ราม** ในคำไทยโบราณยังหมายถึง ปานกลาง ขนาดกลาง

ในที่นี่ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นลูกชายคนกลาง จึงได้นำมาว่า **ราม**

ส่วน **คำแหง** เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง กล้าแข็ง เข้มแข็ง เก่งกล้า

The Meaning of Ram Khamhaeng

Ram Khamhaeng was a rank of nobility. King Si Inthara Thit, King Ram Khamhaeng's father, gave him the name on the occasion that he defeated Khun Sam Chon, Ruler of Chot, in an elephant duel.

*I pushed my elephant, Mat Muang,
ahead in front of my father.*

I fought Khun Sam Chon and I won.

My father; therefore, name me

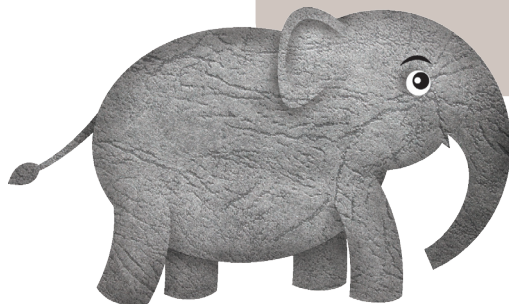
Phra Ram Khamhaeng.

'Ram' is a Thai word which means beauty and prosperity. In the northeastern dialect, it is pronounced 'ham'.

'Ram' in the old days also meant 'middle'.

King Ram Khamhaeng was a middle child, so he was named 'Ram'.

'Khamhaeng' is an adjective which means brave and strong.

พ่อขุนผู้มี**ความกตัญญู**

สิ่งประเสริฐสุดที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชยึดมั่นอย่างน่ายกย่อง คือ ความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ คือ พ่อ แม่ พี่ชาย ดังศิลาจารึกว่า

เมื่อชั่วพ่อกู กูบำเรอแก่พ่อกู กูบำเรอแก่แม่กู
กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้หมากส้ม หมากหวาน
อันโคร่อยกินดี กูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนังวังช้างได้
กูเอามาแก่พ่อกู กูไปที่บ้านท่าเมือง ได้ช้างได้วง
ได้บัวได้นาง ได้เสี้ยนได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู
พ่อกูตายยังพี่กู กูพรำบำเรอแก่พี่กู คั่งบำเรอแก่พ่อกู
พี่กูตายจึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม

King Ram Khamhaeng the Great the Thoughtful King

King Ram Khamhaeng the Great was honored for His thoughtfulness. He always thought of the ones who gave him love and care—His parents and His brother.

The Ram Khamhaeng stele states:

When my father was a King, I satisfied him. I also satisfied my mother. When I got meat or fish, I gave it to my father. When I got

delicious juicy fruit, I gave it to my father. When I went hunting and got elephants, I gave them to my father. When I invaded towns, I got many things: I got elephants, I got men and women, I got money; I gave them all to my father. When my father died, I gave what I had to my brother like I did to my father. When my brother died, I got to rule this town.

อธิบายศัพท์

เมื่อชั่ว = เมื่อครั้ง เมื่อสมัย
ตัวเนื้อตัวปลา = สัตว์บกสัตว์น้ำ
ตีหนังวังช้าง = คล้องช้าง, จับช้าง
ที่บ้านท่าเมือง = ตีบ้านตีเมือง
เวน = มอบให้, ถวายเป็น

บำเรอ = ประนินับดี
หมากส้มหมากหวาน = ผลไม้เปรี้ยว ผลไม้หวาน
ได้บัวได้นาง = ได้ผู้หญิง ได้ผู้ชาย
เสี้ยน = เงิน
ทั้งกลม = ทั้งหมดทั้งสิ้น